

Číslo záznamu: **Z-PUSR-037535/2024**

Vybavuje: Mgr. Jentnerová

Bratislava 10. 05. 2024

Pamiatkový úrad Slovenskej republiky podľa § 26 ods. 1 zákona č. 71/1967 Zb. o správnom konaní (správny poriadok) v znení neskorších predpisov v spojení s § 44 ods. 4 zákona č. 49/2002 Z. z. o ochrane pamiatkového fondu v znení neskorších predpisov

d o r u č u j e V E R E J N O U V Y H L Á Ť K O U

oznámenie o vydaní rozhodnutia:

Pamiatkový úrad Slovenskej republiky ako miestne a vecne príslušný správny orgán v zmysle ustanovenia § 9 ods. 3 § 10 ods. 2 písm. e) zákona č. 49/2002 Z. z. o ochrane pamiatkového fondu v znení neskorších predpisov (ďalej iba „pamiatkový zákon“) vydáva podľa § 15 ods. 1 pamiatkového zákona v súlade s ustanovením § 46 zákona č. 71/1967 Zb. o správnom konaní (správny poriadok) v znení neskorších predpisov (ďalej iba „správny poriadok“) toto

r o z h o d n u t i e:

Pamiatkový úrad Slovenskej republiky podľa ustanovenia § 15 ods. 1 pamiatkového zákona v spojení s ustanovením § 2 ods. 2 pamiatkového zákona

v y h l a s u j e z a n á r o d n ú k u l t ú r n u p a m i a t k u

Cintorín vojnový v obci **Runina**, okres Snina, nachádzajúci sa na parcele reg. KN C 507 a KN E 492/1, 535/6, k. ú. Runina.

K pozemku – parcela reg. KN C 507 vlastník neznámy - list vlastníctva nezaložený. V zmysle listu vlastníctva č. 155 je pozemok – parcela reg. KN E 535/6, na ktorej sa cintorín vojnový nachádza, evidovaný ako „orná pôda“ vo vlastníctve: Bestry, s.r.o., Pajštúnska 1, 851 02 Bratislava. V zmysle listu vlastníctva č. 143 je pozemok – parcela reg. KN E 492/1, na ktorej sa cintorín vojnový nachádza, evidovaný ako „trvalý trávny porast“ v podielovom spoluvlastníctve fyzických a právnych osôb, vyplývajúcich z listu vlastníctva č. 143. Správcom predmetného cintorína je Obec Runina, Runina 54, 067 65 Runina.

Odôvodnenie

V zmysle § 2 ods. 3 pamiatkového zákona je kultúrna pamiatka podľa tohto zákona hnutelná vec alebo nehnuteľná vec pamiatkovej hodnoty, ktorá je z dôvodu ochrany vyhlásená za kultúrnu pamiatku.

Pamiatkový úrad Slovenskej republiky (ďalej len „Pamiatkový úrad SR“) začal dňa 11. 04. 2024 správne konanie vo veci vyhlásenia cintorína vojnového v obci Runina za národnú kultúrnu pamiatku na základe podkladu pre vyhlásenie národnej kultúrnej pamiatky (ďalej len „podklad“), ktorý vypracoval Krajský pamiatkový úrad Prešov z vlastného podnetu.

Z dôvodu veľkého počtu známych účastníkov konania (podľa listu vlastníctva č. 143) a neznámych účastníkov konania (nezaložený list vlastníctva k pozemku – parc. KN C 1607) správny orgán podľa § 26 ods. 1 správneho poriadku v spojení s § 18 ods. 3 správneho poriadku a § 44 ods. 4 pamiatkového zákona, oznámil začatie správneho konania verejnou vyhláškou.

Verejná vyhláška bola na úradnej tabuli správneho orgánu vyvesená dňa 12. 04. 2024 a zvesená dňa 29. 04. 2024. Na úradnej tabuli Obecného úradu Runina bola verejná vyhláška vyvesená dňa 11. 04. 2024 a zvesená dňa 26. 04. 2024. Pätnásty deň vyvesenia verejnej vyhlášky je dňom doručenia.

Do podkladu pre vyhlásenie za národnú kultúrnu pamiatku bolo možné nahliadnúť na Obecnom úrade Ruina a na Pamiatkovom úrade SR. Správny orgán dal možnosť v stanovenej lehote vyjadriť sa k podkladu rozhodnutia.

Pamiatkový úrad SR v priebehu správneho konania zistil skutočný stav veci tak, ako to ustanovuje § 32 ods. 1 správneho poriadku, pričom vychádzal najmä z predloženej historickej, urbanistickej a architektonickej charakteristiky cintorína vojnového a následne posúdil splnenie kritérií podľa § 15 ods. 1 pamiatkového zákona, podľa ktorého sa vec, alebo súbor takýchto vecí, ktorý má pamiatkovú hodnotu, vyhlasuje za národnú kultúrnu pamiatku. Keďže podklad pre vyhlásenie veci za národnú kultúrnu pamiatku jednoznačne preukázal pamiatkovú hodnotu, ktorou je podľa § 2 ods. 2 pamiatkového zákona súhrn významných historických, spoločenských, krajinných, urbanistických, architektonických, vedeckých, technických, výtvarných alebo umelecko-remeselných hodnôt, pre ktoré môžu byť veci predmetom individuálnej alebo územnej ochrany, došlo k splneniu kritérií na vyhlásenie cintorína vojnového za národnú kultúrnu pamiatku vo verejnom záujme.

Správny orgán vychádzal zo skutočnosti, že predmetný vojnový cintorín je cenným dokladom bojov, odohrávajúcich sa počas I. svetovej vojny v rámci karpatskej časti východného frontu na území sninského okresu, v období od novembra 1914 do mája 1915. Nachádza sa v extraviláne obce, cca 300 m JV od jej SV okraja, na kopci nad obcou, na lokalite Nižná Čiščovatá, cca 400 m JV od miestneho pravoslávneho Chrámu Ochrany Presvätej Bohorodičky a prístupný je z miestnej komunikácie prostredníctvom spevneného kamenného chodníka. Vojnový cintorín v obci Runina vznikol počas I. svetovej vojny, pravdepodobne v roku 1917. V období zriadenia mal pôdorys štvorca s rozmermi 31 x 31 m a celkovou výmerou 961 m². Uprostred cintorína sa nachádzal centrálny drevený kríž, hrobové polia boli označené drevenými krížmi. Cintorín bol udržiavaný do konca II. svetovej vojny, potom chátral. Za socializmu boli v jeho blízkosti vybudované hospodárske objekty pre chov dobytká. Vtedy bola plocha cintorína pričlenená k areálu týchto objektov a bola poškodzovaná dobytkom. Cintorín celkom zarástol náletom drevín a krovín. Tento stav pretrvával do roku 2007, kedy obec Runina začala cintorín čiastočne obnovovať. V rámci obnovy bol na ploche cintorína zrealizovaný vyrúb náletových

drevín, boli upravené hrobové polia, osadené nové náhrobné drevené trojramenné kríže s lomeným spodným ramenom a strieškou, osadený nový centrálny trojramenný drevený kríž s lomeným spodným ramenom a plechovým korpusom Krista, bola vybudovaná a osadená nová vstupná brána s informačnou tabuľou a cintorín bol oplotený dreveným oplotením. Komplexnou obnovou prešiel cintorín v rokoch 2015 – 2017. Súčasná podoba vojnového cintorína, pokiaľ ide o pôdorys a rozlohu, korešponduje s náčrtom z medzivojnového obdobia (pôvodný stav) čiastočne. V súčasnosti má obdĺžnikový pôdorys s rozlohou (667 m²). Cintorín pozostáva zo 67 vojnových hrobov, z ktorých je 60 hrobov jednotlivých a 7 hrobov spoločných. Mená pochovaných vojakov sú neznáme. Podľa spomienok miestnych obyvateľov takmer všetci vojaci pochovaní na tomto cintoríne by mali byť ruskej štátnej príslušnosti. Hroby sú usporiadané v dvoch radoch po obvode cintorína a pôvodne boli označené drevenými krížmi. V strede sa nachádzal centrálny drevený kríž. Výsadba zelene spočívala z výsadby dvoch javorov mliečnych v strede cintorína a obvodovej výsadby zo solitérov smreka obyčajného a súvislej výsadby hlohov obyčajných. Celá plocha areálu cintorína, vrátane hrobových polí, s výnimkou chodníka vedúceho ku centrálnemu krížu, je posiatá úžitkovým trávnikom. Areál cintorína je oplotený dreveným plotom stĺpkovej konštrukcie z odkôrovanej guľatiny so vstupnou drevenou bránou s trojramenným dreveným krížom so spodným lomeným ramenom v jej vrchole, situovanou v strede JZ časti oplotenia. Vstupná brána je bez výplne. Na západnej a južnej strane drevenej konštrukcie vstupnej brány sú situované informačné tabule. Cintorín vojnový v obci Runina sa radí počtom hrobových miest (90) medzi stredne veľké, počtom pochovaných vojakov (90) medzi malé vojnové cintoríny v okrese Snina. Z architektonického hľadiska ide o unikátne a jedinečné architektonické dielo neznámeho architekta. Význam cintorína spočíva aj v tom, že na jeho ploche sa nachádza historická zeleň priamo súvisiaca s jeho výstavbou, resp. údržbou v medzivojnovom období. Obnovený cintorín podľa archívnych projektov bude unikátnym typom NKP v pamiatkovom fonde SR. Cintorín je nositeľom súboru pamiatkových hodnôt:

Hodnoty architektonickej:

Po architektonickej stránke cintoríny z I. svetovej vojny predstavujú unikátne a jedinečné diela s vlastným architektonickým výrazom, t.j. neexistujú dva identické cintoríny, každý jeden je originálom. Vojnový cintorín v obci Runina predstavuje z architektonického hľadiska unikátne a jedinečné architektonické dielo neznámeho architekta, ktoré na území Slovenska nemá obdobu. Vojnový cintorín v obci Runina bol zriaďovaný s úmyslom, aby nebol obyčajným vojnovým pohrebiskom, ale aby spĺňal umelecko-estetické a kultúrne aspekty. Do urbanistickej štruktúry (predovšetkým z hľadiska materiálu, použitého pri jeho výstavbe – drevo, kameň, betón, zeleň) vhodne zapadol a nijako ju nenarušil. Štruktúra areálu vojnového cintorína, rozmiestnenie hrobových polí, situovanie centrálného pietneho miesta na ploche cintorína i samotný výber miesta pre jeho zriadenia v rámci urbanistickej štruktúry sídla sú odrazom premysleného architektonického a urbanistického zámeru. Vo vzťahu k obci má predmetný cintorín výnimočné a nezastupiteľné miesto, nakoľko je jediným vojnovým cintorínom z I. svetovej vojny v obci, je významnou, neodmysliteľnou a neoddeliteľnou súčasťou jej zástavby už vyše 100 rokov a predstavuje jednu z jej architektonických dominánt.

Hodnoty historickej a spoločenskej:

Vojnový cintorín v obci Runina je významným historickým nehnuteľným dokumentom (symbolom, mementom), nachádzajúcim sa v katastri obce, pripomínajúcim vojnové operácie z I. svetovej vojny, vrátane ich ničivých dôsledkov (vojnové obeť), prebiehajúce v jej okolí na prelome rokov 1914 – 1915.

Historická hodnota tunajšieho vojnového cintorína spočíva tiež v tom, že je cenným dokladom rôznych spôsobov starostlivosti o toto pietne miesto od jeho založenia po súčasnosť.

Vojnový cintorín v obci Runina predstavuje pietne miesto tam pochovaných padlých vojakov, spojené s prejavom úcty voči ich odvahe, statočnosti a hrdinskému boju za krajinu, národy, resp. myšlienky, pre ktoré obetovali svoje ľudské životy.

Hodnoty krajiny: Vojnový cintorín v obci Runina od svojho založenia (výstavby) po súčasnosť spoluvytvára ráz (kultúrnej) krajiny, ktorej je súčasťou, kooptuje sa do nej, stáva a jej prirodzenou súčasťou, a súčasne dokumentuje jej citlivé pretvorenie človekom. Zachovaná sadovnícka úprava (pravdepodobne pôvodná) predmetného pietneho miesta plní okrem funkčnej a estetickej funkcie i úlohu signifikanta (orientačného bodu), za pomoci ktorého je možné sa v krajine orientovať. Z typologického hľadiska ide o cintorín vojnový v lesnom teréne, situovanom v extraviláne obce, ktorý bol až sekundárne pričlenený k hospodárskemu areálu.

Ústava Slovenskej republiky č. 460/1992 Zb. v znení neskorších ústavných zákonov v čl. 44 ods. 2 ukladá každému povinnosť chrániť a zveľaďovať životné prostredie a kultúrne dedičstvo. Podrobnosti o právach a povinnostiach v súvislosti s touto povinnosťou sú ustanovené zákonom (čl. 44 ods. 5 Ústavy Slovenskej republiky). Ochrana kultúrneho dedičstva je verejným záujmom, čo vyjadruje aj Deklarácia Národnej rady Slovenskej republiky v uznesení č. 91/2001 Z. z., pričom Slovenská republika je tiež v tejto oblasti viazaná medzinárodnými svetovými a európskymi dohovormi o ochrane kultúrneho a prírodného dedičstva.

V zmysle ustanovenia § 27 ods. 1 pamiatkového zákona sa pod základnou ochranou kultúrnej pamiatky rozumie súhrn činností a opatrení vykonávaných na predchádzanie ohrozeniu, poškodeniu, zničeniu alebo odcudzeniu kultúrnej pamiatky, na trvalé udržiavanie dobrého stavu vrátane prostredia kultúrnej pamiatky a na taký spôsob využívania a prezentácie, ktorý zodpovedá jej pamiatkovej hodnote a technickému stavu.

Podľa § 27 ods. 2 pamiatkového zákona v bezprostrednom okolí nehnuteľnej kultúrnej pamiatky nemožno vykonávať stavebnú činnosť ani inú činnosť, ktorá by mohla ohroziť pamiatkové hodnoty kultúrnej pamiatky. Bezprostredné okolie nehnuteľnej kultúrnej pamiatky je priestor v okruhu desiatich metrov od nehnuteľnej kultúrnej pamiatky; desať metrov sa počíta od obvodového pláštia stavby, ak nehnuteľnou kultúrnou pamiatkou je stavba, alebo od hranice pozemku, ak je nehnuteľnou kultúrnou pamiatkou aj pozemok.

Vzhľadom na uvedené rozhodol správny orgán tak, ako je uvedené vo výrokovej časti tohto rozhodnutia.

Poučenie:

Podľa § 53 a § 54 ods. 1 a 2 správneho poriadku má účastník konania právo podať proti tomuto rozhodnutiu odvolanie na Pamiatkový úrad SR, Cesta na Červený most 6, 814 06 Bratislava v lehote do 15 dní odo dňa oznámenia rozhodnutia účastníkovi konania.

Toto rozhodnutie je preskúmateľné súdom až po vyčerpaní všetkých opravných prostriedkov.

Ing. arch. Pavol Ižvolt, PhD.
generálny riaditeľ

Príloha: Schematické vyznačenie národnej kultúrnej pamiatky na podklade katastrálnej mapy, mierka 1: 890.

Rozhodnutie sa doručuje účastníkom konania verejnou vyhláškou na:

1. úradnej tabuli Obecného úradu Runina
2. úradnej tabuli Pamiatkového úradu SR
3. webovom sídle Pamiatkového úradu SR – www.pamiatky.sk
4. centrálnej úradnej elektronickej tabuli – www.slovensko.sk

Vyvesené dňa:

Zvesené dňa:

Potvrdené dňa:

Pečiatka a podpis:

Rozhodnutie sa doručuje – doporučene (po nadobudnutí právoplatnosti):

6. Klientske centrum Snina, Kataster, Partizánska 1057, 069 01 Snina

Na vedomie:

7. Krajský pamiatkový úrad Prešov
8. Pamiatkový úrad SR – založenie do spisu (2x)